

O SPLAVU

Ko vidi človek sprevede feministk po ce-
stah, se kar podzvestno postavi na njihovo
stran, iz načelnega pristanka na žensko e-
nakopravnost in tudi ob spominu na to, ka-
ko so bile ženske do nedavnega zapostavljene
in mnogokrat tudi izkoriščane, pogosto
ponižane v prave sužnje ne samo s strani
delodajalcev, kot npr. služkinje in delavke
v marsikateri »pollegalni«
tovarni in obratni delavnici, ampak celo s strani moža. To-
da ob raznih zahtevah, ki jih izražajo klici
in skandiranje v sprevedih ali ki jih lahko
beremo včasih na njihovih transparentih, se
nam kljub vsem simpatijam za njihove tež-
nje, vendarle vzbudijo pomisleki, npr., ob
geslu, da »mora biti ženska sama gospoda-
rica svojega telesa«, itd., kar je že skrajni
individualizem, ki presega celo še tako pre-
tirani liberalizem. Če je nekdo lahko popoln
gospodar nad svojim telesom, ne da bi ta
pravica vsebovala tudi kako dolžnost do
drugega in pravico nekega drugega, npr.
otroka ali moža, potem bi namreč lahko
imel tudi kapitalist popolno pravico do ti-
stega, kar ima v svoji blagajni, in da poč-
ne s svojo tovarno, kar ga je volja. In kdo
bi potem lahko še kaj očital kaki prostitutki,
saj končno — po tej miselnosti — nikogar
nič ne briga, kaj dela s svojim telesom, nad
katerim je samo ona gospodarica...

Isto velja glede splava. Geslo, da naj ima
ženska vso pravico do splava in da naj
le ona sama o tem odloča, se sliši prvi hip
kot čisto logična in upravičena zahteva.
Toda le, dokler se malo bolj ne poglobimo
v ta problem. Dejansko so feministke pri
tem spregledale, da se dajejo s to zahtevo
— kot tudi s popolno sprostitvijo sredstev
proti zanositvi, t.j. protizanositvene »pilule«
— še bolj v roke moškemu egoizmu. Nače-
lo, da lahko ženska popolnoma svobodno
splavi, odvzame moškemu vsakršno moral-
no in dejansko tudi pravno obveznost v slu-
čaju zanositve. To je le še »privatna«
zadeva ženske. In s pilulo se je ponižala ženska
v gol predmet uživanja za moške, ne da bi
jih pri tem motila misel na posledice. Če bo-
do »posledice«, bo pač kriva ženska, ker ni
vzela pilule. Za moške je postala stvar zelo
preprosta. Zakaj bi moral imeti potem mo-
ralne pomisleke, če se kaj »zgodí«?

Po našem mnenju in tudi s stališča mo-
rale, ne samo krščanske, ampak tudi člove-
ške na splošno, bi moralo iti stremenje po
ženski enakopravnosti v smer, da bi se ta-
ko ženske same kot moški vedno bolj zave-
dali odgovornosti, ki jo prinaša s seboj bolj
sproščeno in odkrito spolno življenje, odgo-
vornosti, ki jo imajo ne le do sebe in do
partnerja, ampak tudi do morebitnega pri-
hodnjega, stalnega »pravega«
partnerja za vse življenje, pa tudi do družbe. éen-
ski trebuh ni samo stvar ženske sa-

(dalje na 2. strani)

KAJ SE DOGAJA V CATANZARU?

Italijansko demokratično javno mnenje je
prav gotovo globoko zaprepaščeno nad po-
tekom kazenske obravnave pred prizivnim
sodiščem v kalabrijskem mestu Catanzaru,
kjer so na zatožni klopi ljudje, ki so obto-
ženi, da so odgovorni za strahotni pokol na
milanskem trgu Fontana. Tu je decembra
leta 1969, kot znano, eksplodiral peklenški
stroj in je bilo ubitih 17 ljudi, več deset in
pa jih je bilo hujše ali laže ranjenih.

Javnost je zaprepaščena, kajti že več dni
pred sodiščem sploh ni govora o tem straš-
nem pokolu, temveč je dejansko na zatožni
klopi demokristjanska politična oblast z naj-
višjimi funkcionarji obveščevalne službe
SID vred. Na račun nekdanje izvršne obla-
sti v državi letijo najrazličnejše obtožbe, ze-
lo hudi očitki in tudi sumničenja, kar prav
gotovo ne dela časti niti oblasti sami niti
demokraciji kot takšni. Ne vemo, če se je v
kaki demokratični državi sploh kdaj zgo-
dilo, da je bil kak bivši ministrski predsed-
nik ali kak bivši minister dolge ure zasli-
šan kot priča pred sodiščem in da je na po-
stavljeni vprašanji pretežno odgovarjal z
besedami »se ne spominjam, ne vem, sem
imel druge skrbi«
itd. Redkokdaj se tudi do-

gaja, da člani iste vlade in celo iste stran-
ke dajejo o nekem dogodku nasprotujoče si
razlage, zaradi česar je javno tožilstvo pri-
siljeno proučiti možnost uvedbe kazenske-
ga postopka zaradi lažnega pričevanja.

Kamen spotike na procesu v Catanzaru
je dogodek, ki se je pripetil junija leta 1973,
ko je preiskovalni sodnik D'Ambrosio iz Mi-
lana prišel do zaključka, da je fašistični ča-
snikar Giannettini posredno ali neposredno
imel opravka s pokolom v Milanu. Sodnik
je hkrati razpolagal z nekaterimi dokazi, da
je Giannettini bil tudi informator obvešče-
valne službe SID. Zato se je sodnik uradno
obrnil na vodstvo te službe in zahteval na-
tančen odgovor glede pravega položaja o-
menjenega časnika.

Na obravnavi v Catanzaru so vsi zasli-
šani višji častniki obveščevalne službe potr-
dili izjavo svojega nekdanjega voditelja ge-
nerala Micelija (ki je zdaj misovski posla-
nec), da so junija leta 1973 na seji, ki je
bila izrazito tehnične narave, sklenili pri-
kriti sodni oblasti dejstvo, da je bil Gian-
nettini informator službe SID. Vsi pa so so-
glasno poudarili, da je bila za dokončno od-
(Dalje na 2. strani)

Tito o ustanovitvi KPS in KPH

V torek so obhajali v Zagrebu štirideset-
letnico delovanja ZKH oziroma nekdanje
KP Hrvatske s slovesno sejo centralnega ko-
miteja, ki je bila posvečena obletnici njene
ustanovitve. Seje se je udeležil — kot pred
nekaj meseci podobne slovesnosti v Ljublja-
ni — tudi predsednik Tito, ki je imel ob tej
priložnosti govor. V njem je najbolj obširno
spregovoril o zunanje politični vlogi Jugo-
slavije, zlasti tudi v zvezi s svojim nedav-
nim obiskom v Sovjetski zvezi, na Severni
Koreji in na Kitajskem ter poudari, da se
Jugoslavija z nikomeh ne pogovarja druga-
če kakor enakopravno, pa naj bo to še tako
velika sila.

Ob tej priložnosti je spregovoril nekaj
zanimivih besed tudi o tem, kako je prišo
pred štiridesetimi leti do ustanovitve po-
sebne KPS in KPH v okviru vsejugoslovanske
KPJ. Kot znano, je imela zlasti ustano-
vitev KPS važne posledice za slovensko po-
litiko.

Tito je omenil položaj, do katerega je pri-
šlo v Jugoslaviji po atentatu na Stjepana
Radiča in tovariše leta 1928 in je gozilo,
da se bo Jugoslavija razbila zaradi nasprot-
stva med Srbi in Hrvati. KPJ je, kljub te-

mu, da je bila številčno šibka, čutila, da
mora nastopati proti taki cepitvi in da je
treba začeti praviln reševati nacionalno
vprašanje v Jugoslaviji. »O tem smo disku-
tirali na Dunaju, ko sem prišel iz ječe,«
je rekel Tito. »Tedad sem se globoko prepri-
čal, da je skrajni čas, da moramo nekaj na-
praviti, t.j. da moramo ustanoviti komuni-
stični partiji Hrvatske in Slovenije in pri-
bližati Partijo kmečkim in delavskim ma-
sam, da moramo delati za enotnost delav-
skega razreda... Na Dunaju je bilo domenje-
no, da se razpravlja o tem vprašanju na četr-
ti partijski konferenci v Ljubljani. Tam je
bil sprejet sklep, da se formirata komuni-
stična partija Slovenije in komunistična
partija Hrvatske. Na tem sem jaz delal v
centralnem komiteju. In vidite, kaj imamo
zdaj kot rezultat tistega, kar je bilo na-
pravljeno tiste usodne dni!«

Tito je tudi dejal: »Ko je okupator za-
sedel našo zemljo, bi bila morda Jugoslavi-
ja, če bi ne bilo komunistične partije, izgi-
nila z evropskega zemljevida, glede na zelo
težko situacijo v državi s tako razrvanimi
odnosi.« Tako je KPJ preprečila dokončni
razpad Jugoslavije, je pristavil Tito.

RADIO TRST A

: : NEDELJA, 2. oktobra, ob: 8.00 Poročila. 8.15 Dobro jutro. 8.30 Kmetijska oddaja. 9.00 Sv. maša. 9.45 Vedri zvoki. 10.30 Danes obiščemo Plešivo. 11.00 Poročila. 11.05 Mladinski oder: »Teci, teci, kuža moj«. Napisal Vitan Mal, dramatičar Marjana Prepeluh. I. del. 11.35 Nabožna glasba. 12.00 Poročila. 12.15 Glasba po željah. 13.00 Ljudje pred mikrofonom. 13.20 Poslušajmo spet. 14.00 Poročila. 15.00 Nedeljsko popoldne. 19.00 Poročila.

: : PONEDELJEK, 3. oktobra, ob: 7.00 Poročila. 7.20 Dobro jutro. 8.00 Novice. 8.05 Tjavidan. 9.30 Poročila. 9.05 Tjavidan, vmes (9.30): Kaku so jele naše nuonote (Samo Sancin). 10.00 Poročila. 10.05 Koncert. 11.30 Poročila. 11.35 Današnja plošča. 12.00 Glasba po željah. 13.00 Poročila. 13.15 Slovenski zbori. 13.35 Melodije. 14.00 Novice. 14.10 Roman - Alojz Rebula: »Divji golob«, I. del. 14.30 Glasba. 15.30 Poročila. 15.35 Glasbeni ping pong (Ivan Peterlin). 16.30 Glasba za najmlajše. 17.00 Poročila. 17.05 Simfonični koncert, vodi Marko Munih. Sodeluje hornist Jože Falout. 17.40 Glasbena panorama. 18.00 Poročila. 18.10 Slovenci v habsburški monarhiji. 18.25 Klasični album. 19.00 Poročila.

: : TOREK, 4. oktobra, ob: 7.00 Poročila. 7.20 Dobro jutro. 8.00 Novice. 8.05 Tjavidan. 9.00 Poročila. 9.05 Tjavidan, vmes (9.30) Nekoč je bilo. 10.00 Poročila. 10.05 Koncert. 11.30 Poročila. 11.35 Današnja plošča. 12.00 Glasba po željah. 13.00 Poročila. 13.15 Zborovska glasba. 13.35 Melodije. 14.00 Novice. 14.10 »Divji golob«. 14.30 Motivi iz filmov. 15.30 Poročila. 15.35 Top lestvica (Tea Meulja). 16.30 Čudovit otroški svet (Nadja Pahor). 17.00 Poročila. 17.05 Simfonični koncert, vodi Marko Munih. 17.40 Glasbena panorama. 18.00 Poročila. 18.10 Pravorečje (Mira Sardoč). 18.25 Klasični album. 19.00 Poročila.

: : SREDA, 5. oktobra, ob: 7.00 Poročila. 7.20 Dobro jutro. 8.00 Novice. 8.05 Tjavidan. 9.00 Poročila. 9.05 Tjavidan, vmes (9.30) Zapiski Jožeta Pirjevca. 10.00 Poročila. 10.05 Koncert. 11.30 Ljudje in dogodki. 11.30 Poročila. 11.35 Današnja plošča. 12.00 Glasba po željah. 13.00 Poročila. 13.35 Izbor iz operet. 14.00 Novice. 14.10 Roman: »Divji golob«. 14.30 Ključite Trst 31065. 15.30 Poročila. 16.30 Otroci pojo. 17.00 Poročila. 17.05 Violončelist Adriano Vendramelli. 17.25 Glasbena panorama. 18.00 Poročila. 18.10 »Hiša«. Igra, napisal Smiljan Rozman. 19.00 Poročila.

: : ČETRTEK, 6. oktobra, ob: 7.00 Poročila. 7.20 Dobro jutro. 8.00 Novice. 8.05 Tjavidan. 9.00 Poročila. 9.05 Tjavidan, vmes (9.30): Kje so moje rožice (Marinka Pertot in Irena Zerjal). 10.00 Poročila. 10.05 Koncert. 10.35 Družina v sodobni družbi (Lojze Zupančič). 11.30 Poročila. 11.35 Današnja plošča. 12.00 Glasba po željah. 1.00 Poročila. 13.15 Pevsko tekmovanje »Seghizzi«. 13.35 Melodije. 14.00 Novice. 14.10 Roman - »Divji golob«. IV. del. 14.30 Evergreeni. 15.30 Poročila. 15.35 Kaj je novega v diskoteki (Mara Zerjal). 16.30 Odprimo knjigo pravljic. 17.00 Poročila. 17.05 Klavirska glasba v čitalnicah. 17.25 Glasbena panorama. 18.44 Poročila. 18.10 Položaj ženske v Italiji (Mara Kalan). 18.25 Klasični album. 19.00 Poročila.

: : PETEK, 7. oktobra, ob: 7.00 Poročila. 7.20 Dobro jutro. 8.00 Novice. 8.05 Tjavidan. 9.00 Poročila. 9.05 Tjavidan. 10.00 Poročila. 10.05 Koncert. 10.35 Rojstna hiša naših velbož (Martin Jevnikar). 11.30 Poročila. 11.35 Današnja plošča. 12.00 Glasba po željah. 14.00 Poročila. 13.15 S pevskih revij. 13.35 Melodije. 14.00 Novice. 14.10 Roman - »Divji golob«. 14.30 Veliki izvajalci. 15.30 Poročila. 15.35 Njej v posvetilo. 16.00 Gremo v kino. 16.30 Otroški vrtljak. 17.00 Poročila. 17.05 Raffaello de Banfield: 5 samosplovov. 17.25 Glasbena panorama. 18.00 Poročila. 18.10 Kulturni dogodki. 18.25 Klasični album. 19.00 Poročila.

: : SOBOTA, 8. oktobra, ob: 7.00 Poročila. 7.20 Dobro jutro. 8.00 Novice. 8.05 Tjavidan. 9.00 Poročila. 9.05 Tjavidan. 9.30 Nekoč je bilo. 10.00 Poročila. 10.05 Koncert. 10.35 Kulturno pismo. 11.30 Kratka poročila. 11.53 Pratika za prihodnji teden. 12.00 Glasba po željah. 13.00 Poročila. 13.15 Slovenske ljudske pesmi. 13.35 Izbor iz operet. 14.00 Novice. 14.10 Roman - »Divji golob«. 14.30 Šege in glasba. 15.00 Tekmujete s Petrom (Jelka Daneu in Peter Cvelbar). 15.30 Poročila. 16.30 Svet okoli nas. 17.00 Poročila. 17.05 Mi in glasba. 18.00 Poročila. 17.10 »Odposlanec oglejskega patriarha na Štajerskem«, napisal Tone Penko.

Kaj se dogaja v Catanzaru?

(nadaljevanje s 1. strani)

ločitev pristojna politična oblast (predsedstvo vlade in obrambno ministrstvo). Predsednik vlade je bil tedaj Mariano Rumor, obrambni minister pa Tanassi. Oba sta kot priči izključila možnost, da bi kdaj sklepala o tej kočljivi zadevi, vrh vsega pa sta naglasila, da jim pristojni častniki obveščevalne službe niso poročali o primeru časnika Giannettinija.

Javnost težko verjame, da Rumor in Tanassi nista poznala tega primera, kajti o Giannettiniju so na dolgo in široko pisali časniki, sam sedanji ministrski predsednik Andreotti pa je leta 1974 imel intervju s časnika in bivšim komunističnim poslan-

cem Capraro, ki je bil objavljen v reviji »Il mondo« in v katerem je Andreotti priznal, da je bil Giannettini informator obveščevalne službe SID. Javnost pa ne more razumeti, zakaj in čemu sedanji molk, nasprotujoča si izvajanja med pričevanjem, umikanje pred odgovornostjo. Priznati je sicer treba, da politiki navadno sino strokovnjaki v tehniki vohunstva in protivohunstva, kajti za to so zadolženi poklicni častniki, vendar si marsikdo ne more razložiti, zakaj in čemu zaslišani politiki tega javno ne priznajo, saj se je prav lahko zgodilo, da so brez globljih pomislekov sprejeli na znanje sklep višjih častnikov, da zaradi »politične in vojaške tajnosti« ne bodo sodni oblasti pojasnili vloge, ki jo je opravljal Giannettini. V tem primeru bi kratkomalo priznali, da so se v dobri veri poslužili sredstva, ki jim ga daje na razpolago zakon, saj niso zagrešili nobenega kaznivega dejanja.

Drugo vprašanje je seveda, kako je mogoče, da se vodilni funkcionarji tako važnih ustanov, kot je na primer SID, odločijo za politično kariero v vrstah misovske stranke, se pravi politične grupacije, ki ne sodi v vrste strank ustavnega loka. V Italiji poznamo vsaj tri take primere: primer bivšega vrhovnega poveljnika orožnikov, generala De Lorenza, admiral Birindellija in generala Micelija. Vsi trije so postali misovski poslanci! Očitno je, da v vodilnih krogih teh za varnost države in za njen nadaljnji demokratični razvoj tako važnih institucij nekaj ne more biti v redu, za kar pa so odgovorni politiki, ne pa kaka druga državna institucija.

Nič čudnega ni, če je glavni državni pravdnik v Catanzaru glede na potek zaslišanj politikov in generalov zahteval zapisnoke vseh zadnjih obravnav, da uvede morebiten kazenski postopek zaradi lažnega pričevanja, oziroma prikrivanja resnice. Nadaljnji razvoj dogodkov v Catanzaru utegne zato imeti še silno zanimive posledice.

—o—

V sredo so pokopali v Siovenj Gradcu, njenem rojstnem mestu odvetnico in pisateljico Ljubko Prenner. Doživela je 71 let. Bila je izviren, bister duh in pogumen značaj. Napisala je romana »Mejniki ali Kronika malega mesta« in »Življenje za hrbtnom«, več povesti, nekaj komedij in operni libreto za opero D. Švara »Prešeren«.

O SPLAVU

(nadaljevanje s 1. strani)

me, ampak je stvar družbe, stvar morale, stvar spoštovanja svetosti človeškega življenja. Zarodek ni in ne sme biti samo nekaj dekagramov mesa, ki se ga lahko poljubno obdrži ali vrže proč, ampak je to tesno povezano z vsem pojmovanjem življenja in z vso usodo naroda in družbe, posebno še z usodo slovenskega naroda in družbe. Če lahko Slovenci brezbrizno dopustimo, da slovenske žene brez kakih moralnih pomislekov vržejo na leto proč 15.000 ali celo 25.000 nedonošencev in preprečijo mnogim bitjem, da bi sploh zaživele, zakaj potem kričimo o tistih 25.000 Slovenceh na Koroškem, ki nam jih hočejo odtujiti, in o slovenskih manjšinah sploh? Ali ni v tem le velika hinavščina, ampak tudi velika nedoslednost pojmovanja?

Če ženska noče otroka, naj se tega zaveda že prej in naj ga ne zanosi, ne pa ga vrže proč, ko se je že popolnoma neodgovorno poigrala z usodo nekega človeškega bitja, bolj brezglavo kot žival brez razuma, ki se da voditi od nagona. Če pa čuti, da se ji godi krivica in da potrebuje več svobode kot ženska — o čemer ne more biti dvoma — mora zahtevati od družbe, da jo bolj zaščiti kot žensko in kot mater in da ji da v tem pogledu res popolno varnost in enakopravnost, a ne na račun njene ženske integritete in dostojanstva in na račun življenja nedolžnih.

Nemški teroristi se skrivajo na Holandskem?

Zadnje dni iščeta holandska in nemška policija ugrabljenega predsednika Zveze nemških industrijcev Schleyerja in njegove ugrabitelje na Holandskem, zlasti v obalnih vodah, ker domnevata, da je Schleyer ujetnik na kaki manjši ladji oziroma jahti. To daje sklepati dejstvo, da so ujeli na Holandskem terorista Folkertsja (medtem ko je neka njegova spremljevalka, znana teroristka, pobegnila). Na to, da so si našli teroristi z ujetnikom vred zavetje najbrž na Holandskem, kaže tudi dejstvo, da je Köln, kjer so se po umoru štirih policistov polastili Schleyerja, v bližini holandske meje.

Meja med Nemčijo in Holandijo pa je resnično »odprta meja« v pravem pomenu besede, največkrat na meji sploh ni nikakega pregleda, in teroristi so se z lahkoto izmuznili čez kak mejni prehod, še lažje pa »na črno«.

Toda če držijo Schleyerja res ujetega na kaki jahti, je verjetno, da so plovilo dobro zamaskirali ali pa se pravočasno umaknili kam drugam. Vendar skoro ni dvoma, da bodo prej ali slej le padli v past. Logika moralcev ima vedno neke šibke točke, kajti če bi bila normalna in zdrava, bi jih ne bila zapeljala v take zločine.

KONFERENCA INDIJANCEV

V »Palači nacij« v Ženevi v Švici se je končala v petek mednarodna konferenca o zatiranju Indijancev na ameriški celini. Na njej je sodelovalo nad sto delegatov, ki so prišli iz Severne, Srednje in Južne Amerike. Po obširnem in podrobnem obravnavanju položaja Indijancev v raznih ameriških državah so sprejeli vrsto priporočil, ki se nanašajo zlasti na politiko do Indijancev v Združenih državah in v Kanadi, kjer so Indijanci iz raznih vzrokov najbolj ogroženi, po drugi strani pa tudi najbolj samozavestni.

Kot opazovavka se je udeležila konference tudi predstavnica ameriške vade Gloria Haston Shapiro. Po zaključku konference je povedala časnikarjem, da ji niso pustili prebrati izjave, ki zanika resničnost obtožb o sistematičnem rododomu na račun vlade Združenih držav. Vsekakor pa je v izjavi tudi rečeno, da bo uvedena preiskava o upravičenosti obtožb. Gospa Haston Shapiro je tudi rekla, da je ameriška vlada

zagotovila, da bo »nadaljevala s politiko, ki temelji na samoodločbi za Indijance«. (?)

Indijanski delegati pa so na konferenci ki so jo omogočile nekatere mednarodne organizacije, odobrili akcijski načrt za boj proti zapostavljanju in zatiranju. Na konferenci so sodelovali zastopniki indijanskih ljudstev iz Združenih držav, Kanade, Mehike, Gvatemale, Surinama, Venezuele, Peruja, Nikaragve, Paname, Kostarike, Paragvaja, Bolivije, Argentine in Čila. Sklep konference obsoja zlasti oblike zatiranja, ki je še

vedno naperjeno proti indijanskemu prebivalstvu: rasizem, raznarodovanje, izkoriščanje, prisilno vključevanje v civilizacijske oblike bele večine in pravo fizično iztrebljanje. V tem pogledu so navedli predvsem usodo Indijancev Napuche v Čilu, proti katerim je sprožila čilska vojaška vlada obsežno akcijo zatiranja, mučenja in pokolov, tako strašnih, da jih niti ni mogoče opisati, kot je izjavil delegat Juan Condori iz Bolivije.

Indijanci so sklenili zaostri boj proti takoiimenovani »negativni oblasti«, to je, proti protekcionizmu, ki ga izvajajo države
(Dalje na 7. strani)

Gibraltar kot mednarodni kolonialni problem

Na prvi pogled se danes zdi, da so »kolonialni« problemi v Evropi rešeni, odkar so med drugo svetovno vojno ali po njej dobila neodvisnost prejšnja evropska kolonialna ozemlja Islandija, Malta in Ciper. Vendar pa obstaja v resnici v Evropi še mnogo kolonij, če namreč smatramo za kolonijo odvisna ozemlja, na katerih prebivajo narodi, ki niso etnično identični z narodom države, ki si svoji njihovo narodno ozemlje. Takih »kolonij« ima v Evropi največ Sovjetska zveza (Estonsko, Letonsko, Litvo, Belorusijo, Ukrajino, Georgijo, Armenijo itd.), imajo pa jih tudi nekatere zahodne države, npr. Francija (Bretonsko in del Baskije), Anglija (Severno Irsko, Škotsko in Wales), Španija (Katalonijo in Baskijo), Danska (Grenlandijo), Švedska in Norveška (Laponsko) itd. Te države zanikajo, da bi šlo pri tem za kolonije, ker po nekem čudnem kriteriju veljajo za kolonije samo prekomorska ozemlja, zlasti če prebivajo na njih ljudje drugačne rase kot v matični državi, medtem ko se ne smatra za kolonije ozemelj, ki direktno mejijo na ozemlja vladajočih narodov v Evropi in so anektirane k matični državi, tako da predstavljajo del državnega ozemlja in to včasih že dolga stoletja, kot npr. Wales, Škotska, Bretonska, Ukrajina itd. (da o manjšinah ne govorimo!) Nekoč pa bo moral priti dan, ko se bodo

morale »matične države« kljub vsemu svojemu upiranju in državnopravnim argumentom odreči tudi tem kolonijam in jim dovoliti samoodločbo.

Vendarle pa je v Evropi še ostalo neko tipično kolonialno ozemlje v starem »prekomorskem« smislu. To je Gibraltar, ki je še vedno britanska kolonija in kar je presenetljivo — želi to tudi ostati. Svoj čas je spadal k Španiji, toda v eni od nešteti pomorskih vojn med Španci in Angleži so ga ti zasedli — to se je zgodilo l. 1704 — in od tedaj je ostal trdno zagozdan v britan-

(Dalje na 4. strani)

—o—

Novice

Predsednik Tito je na proslavi v Zagrebu ponovno zatrdil, da se še čuti kljub poznim letom močnega, zato bo nadaljeval z vso močjo svojo politično delovanje v domači in svetovni politiki.

Avstrija in Jugoslavija sta podpisali pogodbo za gradnjo predora pod Karavankami. Stal bo 2,1 milijarde šilingov in bo dolg 7,6 km. Peljal bo od Belega polja pri Hrušici (Jesenice) do bližine Področčice.

Ni še gotovo, če bodo odložene upravne volitve, ki bi morale biti ob koncu novembra. Komunisti so za odložitev, Krščanska demokracija v bistvu ne. Proti odložitvi so zlasti njeni parlamentarci.

Lani se je vrnilo v Italijo več izseljencev, kot jih je odšlo na tuje. To je bilo že četrto leto, ko se je vrnilo v Italijo več izseljenih Italijanov, kot se jih je izselilo, čeprav je Italija dolgo veljala za eno glavnih »izseljeniških« držav. To velja zlasti za italijanski jug.

V ponedeljek je umrl v Ljubljani pesnik in literarni zgodovinar Alfonz Gspan, star 73 let. Zasluge si je pridobil tudi kot urednik in prevajavec. V predvojnem času je urejal razne revije, med njimi tudi Ljubljenski zvon, zlasti po vojni pa je uredil zbrana dela raznih pisateljev in pesnikov, od Linhartarja in Vodnika do Kosovela.

Kipar France Gorše je obhajal 26. t.m. osemdesetletnico. Še vedno čil ustvarja v Svecih na Koroškem, kjer se je naselil pred več leti po vrnitvi iz Amerike. Tudi Novi list mu želi še mnogo zdravih ustvarjalnih let.

Pisma uredništvu:

Cenjenemu Uredništvu Novega lista

V zadnji številki Novega lista z dne 22. septembra 1977 smo brali med novicami, da se je več bralcev omenjenega tednika zanimalo, kako je pevki ansambla TAAMS z Opčin ime — Nadja ali Dunja. Ker uresničitvo ne razpolaga s strokovnjakom za orkestre (in ansamble) ni moglo dati odgovora. Takoj naj pripomnimo, da ni treba imeti za imena raznih pevcev in pevki pri naših zamejskih ansamblih kakšno posebno izobrazbo. Že večkrat je bilo med zamejskimi ansambli izraženo, kako se uredništva naših časopisov premalo zanimajo za njih. Če bi jim posvetili več pozornosti, ne bi prišlo do težav, kako je kakšni pevki ali pevcu ime

Cenjenim bravcem Novega lista se ansambel TAAMS zahvaljuje za pozornost in jim sporoča, da je njihovi pevki ime *Nadja*. Istočasno pa želi opozoriti, da ima tudi pevec *Borisa*, ki ga poročevalci raznih prireditev kar prezrejo in sploh ne omenjajo.

Za ansambel »TAAMS« France Pohajac

»Frankfurter Allgemeine Zeitung« o slovenskih manjšinah

Znani nemški časnikar Viktor Maier, ki se že dolga leta zanima za jugoslovanske probleme na splošno in za slovenske še posebej ter lahko velja zdaj v tem pogledu že za nekakega strokovnjaka, seveda vedno s stališča tujega dopisnika, je objavil zadnji čas v listu »Frankfurter Allgemeine Zeitung« vrsto zanimivih dopisov o manjšinah v Jugoslaviji in o manjšinah jugoslovanskih narodov v sosednjih državah. Tako je napisal tudi članke o italijanski manjšini v Jugoslaviji in o slovenskih manjšinah v Italiji in v Avstriji.

Maier se je potrudil, da bi zbral kar največ informacij, vendar se je kretal, kot je opaziti, le bolj okrog uradnih osebnosti, kar je tipična napaka mnogih dopisnikov. Tako

prikazuje položaj manjšin predvsem na osnovi takih uradnih mnenj in tolmačenj. Med drugim mu manjka tudi zgodovinski pogled na današnji položaj, ki je pač rezultat dolgega zgodovinskega razvoja. To je opaziti zlasti v njegovem obravnavanju položaja slovenske manjšine na Koroškem. Vendar ni mogoče reči, da bi bil Maier Slovencem nenaklonjen, le da kot tujec nekatere stvari težko razume in se težko vživi v življenjske probleme manjšin. Obravnava jih vse preveč statično.

Daljši, a nepopolni komentar o Maierjevih člankih o slovenskih manjšinah je prinesel v torek »Primorski dnevnik« izpod peresa Tanjugovega dopisnika v Bonnu Iva Vajgla.

Protestna manifestacija v Bazovici

Na bazovski gmajni, pred oskrunjenim spomenikom štirih bazoviških junakov je bila v soboto, 24. t.m., protestna manifestacija, za katero so dali pobudo domačini iz Bazovice, kakor hitro so zvedeli, da so podli zločinci ponovno in tokrat hudo poškodovali spomenik Bidovcu, Milošu, Marušiču in Valenčiču. Sobotne manifestacije se je udeležilo lepo število ljudi iz vseh vasi tržaškega Krasa in Brega ter iz mesta samega, (nekaj pa jih je bilo tudi z Goriškega). Organizacijo manifestacije so prevzeli Vsedržavno združenje partizanov Italije in Združenja političnih preganjancev in deportirancev ter Odbori za proslavo bazoviških žrtev. Na manifestaciji so bili prisotni predstavniki tržaške pokrajine, tržaške občine in ostalih občin s Tržaškega, jugoslovanski generalni konzul v Trstu Ivan Renko in njegovi sodelavci ter predstavniki mnogih slovenskih organizacij ter ustanov iz zamejstva.

Precejšnja množica je k spomeniku prišla v sprevedu, ki se je začel v Bazovici. Na protestnem zborovanju je najprej kratko spregovoril predsednik Odbora za proslavo bazoviških žrtev dr. Benedetič, za njim pa domačina iz Bazovice in z Opčin Darko Metlika in Rudi Vremec. Glavna govornika pa sta bila pokrajinski predsednik Vsedržavnega združenja partizanov Italije Arturo Calabria in tajnik tega združenja Dušan Košuta.

Slednji je odločno obsodil fašistične zločince, ki so oskrunili spomenik prvih slovenskih protifašističnih borcev in spomenik talcem na Opčinah, precejšen del svojega govora pa je posvetil aktualnim problemom slovenske narodne skupnosti v Italiji. Dejal je med drugim, kako danes vsi hvalijo osimski sporazum med sosednjima državama, a da zdaj še ni bilo ničesar storjenega, da bi se ta sporazum, kar zadeva vprašanja slovenske narodne manjšine, dejansko pričel izvajati.

Po govorih je bilo polaganje vencev, tako da je bil spomenik zasut s cvetjem in venci. pred govori in ob sklepu je nekaj pesmi zapel TPPZ pod vodstvom Oskarja Kjudra.

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU
RAZPISUJE

Abonma

za sezono 1977-78

VRSTA ABONMAJEV V TRSTU

Red A (premierski)

Red B (prva sobota po premieri)

Red C (prva nedelja po premieri)

Red D (mladinski v sredo)

Red E (mladinski v četrtek)

Red F (sindikalni — druga sobota po premieri)

Red G (popoldanska predstava na dan praznika)

Red H (mladinski)

Red I (mladinski)

Red J (mladinski)

Vpisovanje abonmentov do 30. septembra od 8. do 14. ure pri glavni blagajni Kulturnega doma, ul. Petronio 4, Tel. 734.265 ter od 1. do 8. oktobra v Tržaški knjigarni, ul. Sv. Frančiška 20, Tel. 732.487.

V zvezi z organizacijo manifestacije pri Bazovici, je treba ugotoviti, da bi lahko še bolje uspela, če bi prireditelji poskrbeli, da bi v govorih prišlo do izraza vse politične in družbene komponente Slovencev v Italiji. Žal je bila izključena Slovenska skupnost, oziroma je bilo preprečeno, da bi svojo besedo povedal kak njen pristaš, kar je upravičeno vzbudilo nevoljo in tudi proteste ne samo v krogih neposredno prizadete politične organizacije, saj je na primer sam predstavnik SKGZ Boris Race »kritično ocenil preozko zasnovo bazoviške manifestacije«, kot smo brali v Primorskem dnevniku z dne 28. t.m.

USTANOVITEV INICIATIVNEGA ODBORA ZA POSTAVITEV SPOMENIKA-MAVZOLEJA BAZOVIŠKIM ZRTVAM

Svet Slovenske skupnosti v Trstu je na svoji izredni seji v ponedeljek 26. t.m. med drugim izčrpno razpravljala o pripravi in poteku protestne manifestacije proti oskrnitvi spomenikov padlim talcem na Opčinah in Bazovici, ki je bila minulo soboto 24. septembra. Pri tem je prišlo ponovno do izraza stališče, ki ga iskreno in dosledno zagovarja Slovenska skupnost, da moramo Slovenci posebno v sedanjih razmerah nastopati povsod čim bolj enotno. Zato je pravočasno opozorila in zahtevala, da ta enotnost pride do jasnega izraza tudi na omenjenem zborovanju pred spomenikom prvih slovenskih žrtev fašizma v Bazovici. Na žalost pa ta njena prizadevanja niso našla ugodnega odziva pri organizatorjih omenjene proslave, ki so v svojo izbiro govornikov povsem izključili prisotnost pripadnika Slovenske skupnosti. Svet SSk poučarja, da so bazoviški junaki padli za svoj narod in ne za kako strankarstvo. Žal je strankarstvo prišlo do izraza v nastopu italijanskega govornika.

Da bi bazoviške žrtve končno dobile spominsko obeležje, kakor ga objektivno zaslužijo, daje svet SSk pobudo s pozivom slovenskemu prebivalstvu, da se jim postavi spomenik-mavzolej, ki naj priča bodočim rodovom o našem trpljenju, žrtvah in težki zgodovini pod fašizmom.

V ta namen je svet SSk še na isti seji ustanovil iniciativni odbor, ki naj v sodelovanju z vsemi slovenskimi organizacijami in posamezniki čimprej uresniči to pobudo, po možnosti do leta 1980, ko se bomo spominjali 50-letnice ustrelitve Bidovca, Marušiva, Miloša in Valenčiča. V odbor je svet imenoval deželnega svetovalca dr. Štoko, tržaškega občinskega svetovalca dr. Dolharja, borca NOV dr. Josipa Škerka in Marija Zaharja.

—o—

DRUŠTVO SLOVENSKIH IZOBRAŽENCEV TRST

v a b i n a

prvi redni sestanek v sezoni 1977-78

»OBRAČUN DRAGE — PROGRAM NASTOPI JOČE SEZONE«

Večer bo v društvenih prostorih v ulici Donibetti 3, v ponedeljek, 3. oktobra, ob 20.15. Iskreno vabljeni vsi člani in prijatelji.

DRUŠTVO SLOVENSKIH IZOBRAŽENCEV TRST DSI V NOVI SEZONI

V ponedeljek, 3. oktobra, bo Društvo slovenskih izobražencev v Trstu začelo novo sezono z rednimi ponedeljskimi sestanki. Prvo srečanje, ki bo kot običajno ob 20.15 v društvenih prostorih v ulici Donizetti 3, bo nekak skupni obračun letošnje Drage in predstavitev programa in dejavnosti v nastopajoči sezoni. Že 10. oktobra, to je naslednji ponedeljek, bo v društvu proslava ob 60-letnici Krekove smrti. Govornik bo dr. Anton Kacin.

Vse, ki so v preteklih sezonah obiskovali prijetne in zanimive večere v društvu, vabi odbor k udeležbi. Vabljeni so člani, prijatelji in tudi taki, ki jih pot morda še ni zanesla na večere DSI.

—o—

Boris Pahor je dal v tisk svoj novi roman, nadaljevanje romana »Zatemnitev«. Izšel bo v samozaložbi v Trstu.

Od 4. oktobra bo Radio Trst A oddajal vsak torek od 15.35 do 16.30 »Top lestvico«, ki jo bodo sestavili na podlagi glasov mladih bralcev. Želijo pa je, da take oddaje ne bi odvrčale mladih od resnejših slovenskih problemov in problemov današnjega sveta.

V Nemškem kulturnem institutu bodo 3. oktobra odprli razstavo kiparja Stefana Baschierata, 5. oktobra pa bo gostoval dekliški pevski zbor iz Hannovra pod vodstvom Ludwiga Rutta.

Poravnajte naročnino!

Dobro bi bilo, če bi kak prometni policist priredil tržaškim voznikom taksijev lekcijo o prometnem »lepem vedenju«, ker presega že vse meje, kako predrzno švigajo po cestah, tudi samo za en centimeter od ljudi, ki gredo po zebri čez cesto. Nekateri skušajo celo s hupanjem nagnati pešce, naj pohitijo na prehodu za pešce. Bili so časi, ko so bili tržaški taksisti ponosni na svojo korektnost pri vožnji.

—o—

GIBALTAR KOT MEDNARODNI KOLO- NIALNI PROBLEM

■ nadaljevanje s 3. strani

skem imperiju. Španija ga je zlasti v tem stoletju vedno spet terjala nazaj in to je še danes težko vprašanje v špansko-britanskih odnosih. Odkar je umrl Franco in je zmagal v Španiji politični pluralizem, so se sicer špansko-britanski odnosi nekoliko odtažali, vendar pa niti Angleži niti velika večina prebivalstva Gibraltarja nočejo slišati o kaki vrtnitvi te kolonije Španiji. Prebivalstvo Gibraltarja, približno 25.000 ljudi, se je namreč v več kot četrto tisočletja etnično močno spremenilo. Tam so se naseljevali ljudje z vseh strani Sredozemlja in z britanskih ozemelj, tako da se imajo danes bolj za Britance kot za »sorodnike« Špancev. Govorijo pa oba jezika enako tekoče. Nedvomno pa bo Gibraltar kmalu spet predmet pogajanj med Veliko Britanijo in Suarezo Španijo, vsaj z namenom, da se ukine zapora, ki jo je uvedel proti Gibraltarju Francov režim.

Slovo od dveh goriških rojakov

Vrsta slovenskih mož, ki so na svoji koži občutili fašistična preganjanja in težka vojna leta, se tudi na Goriškem vedno bolj redi. V torek, 18. t.m., so v Črničah, rojstnem kraju njegove žene, pokopali znanega goriškega lesnega trgovca Ivana Vetriha. Dva dni prej, v nedeljo, je odšel na obisk v rojstni kraj Batuje, kjer je nenadoma umrl, zadet od srčne kapi. Pokojnik se je naselil v Gorici tik pred vojno in se tu kmalu uveljavil v lesni trgovini. Po vojni je bil med tistimi, ki so si prizadevali za poživitev gospodarskih stikov s sosednjo Jugoslavijo. Pokojni Ivan Vetrh je bil človek krščanskega naziranja in je števino družino vzgojil v narodnem duhu.

V četrtek, 22. t.m., pa je v Gorici umrl znani slovenski zdravnik dr. Karel Rutar. Rojen je bil v Gorici 9. julija 1905, njegov rod izvira po očetu s Tolminskega, po materi pa iz Goriških Brd. Medicino je študiral v Turinu in Padovi, zatem pa se je zaposlil v goriški bolnišnici usmiljenih bratov.

Novice z Goriškega

Prejšnje dni so obiskali deželo Furlanijo -Julijsko krajino in posebej še Goriško vidni demokrščanski politiki, tako med drugimi predsednik vlade Andreotti, politični tajnik stranke Zaccagnini, predsednik senata Fanfani, predsednik evropskega parlamenta Colombo in še nekateri drugi. Udeležili so se praznikov prijateljstva v raznih krajih, ki jih je organizirala Krščanska demokracija. Fanfani je na srečanju v deželni avditorij v Gorici, ki je bilo v soboto, govoril o evropskem združevanju in o pomenu volitev v Evropski parlament.

V Dolu so v nedeljo, 25. t.m. z veliko slovesnostjo, ki je obsegala govore in kulturni program, odkrili mogočen spomenik padlim v narodnoosvobodilnem boju. Za postavitev spomenika imajo največ zaslug domačini, ki so pri njem delali več let. Prireditev je organizirala domača občinska uprava v sodelovanju z združenjem ANPI. Ob odkritju spomenika so se spomnili 34-letnice goriške fronte, to je boj med Nemci in partizani v okolici Gorice, do katerih je prišlo kmalu po kapitulaciji Italije leta 1943.

Z druge strani meje

Nogometni turnir ob obletnici

V soboto, 24., in v nedejo, 25. t.m., je bil v Mirnu turnir ob prazniku 55. obletnice nogometne igre v tem kraju. Na proslavi v soboto zvečer je sodeloval Sovodnjijski nonet, na njej pa so podelili priznanja tistim, ki so zaslužni za razmah nogometne igre v Mirnu. Med nagrajenci sta tudi dva rojaka iz Rupe, ki sodita med pionirje nogometne igre v tem kraju pred več kot 50 leti. Venček Buzin se je proslave udeležil osebno in prejel priznanje še za drugega sovaščana, Ernesta Pavletiča, ki žal ni mogel priti na to slavo.

Na dvodnevem turnirju so sodelovale naslednje ekipe: domača Adria, Mladost iz Doberdoba, Sovodnje in Adria B. V finalni

Ker je bil iz narodnozavedne družine, se je med vojno pridružil narodnoosvobodilnemu gibanju in kot zdravnik pomagal tudi ranjenim partizanom. Leta 1944 je po pogovoru z dr. Jožo Vilfanom odšel v partizane, kjer je takoj prevzel važne naloge na sanitetnem področju. Po končani vojni se je vrnil v Gorico in na Travniku odprl lastno ambulanto, bil pa je tudi šolski in občinski zdravnik v Števerjanu. Delal je skoraj do zadnjega in je bil med ljudmi zelo priljubljen.

Sorodnikom obeh pokojnikov izrekamo naše občuteno sožalje.

Zakojca

Odkritje spominske plošče Francetu Bevku

V nedeljo, 25. t.m., so v Zakojci, rojstnem kraju pisatelja in bojavnika za pravice primorskega ljudstva Franceta Bevka, odkrili na hiši, kjer je preživel otroška leta, spominsko ploščo. Na slovesnost je prihitela velika množica ljudi iz bližnjih in tudi bolj oddaljenih krajev, med njimi nekateri ugledni javni in kulturni delavci. Čeprav je od Bevkove smrti minilo že sedem let, je slovesnost pokazala, da je njegov lik še živ med primorskim ljudstvom. Postavitev plošče in slovesnost so organizirale družbenopolitične organizacije občine Idrija in Klub starih goriških študentov, ki kljub visoki starosti večine svojih članov vedno spet preseneča s svojo delavnostjo in izvirnimi pobudami.

Slavnostni govor je imel dr. Joža Vilfan, vodja slovenske delegacije v zveznem parlamentu v Beogradu in eden vidnejših osebnosti narodnoosvobodilnega gibanja na Primorskem med drugo svetovno vojno. Orisal je Bevkovo osebnost in zlasti podčrtal odločitve, ki so v veliki meri začrtale njegovo življenjsko pot, to je odhod v goriške šole, povratek iz Ljubljane na Primorsko leta 1920 in odhod v partizane. Spominsko ploščo je odkril predsednik Društva sloven-

NOVICE

Zaradi prehoda vrtcev bivše ustanove O.N. A.I.R.C. pod državo se iščejo učiteljice in pomožne osebe za pouk v slovenščini v Trstu. Prošnje je treba predložiti ali poslati priporočeno do 10. oktobra do 14. ure, opremljene z dokumenti, šolskemu skrbništvu (Provveditore agli Studi), kjer sta razstavljena tudi formularja prošenj za učiteljice (vrtnarice) in asistentke. Tudi druga pojasnila je dobiti tam. S tem se odpirajo spet možnosti za slovenske vrtnarice.

Papež Pavel VI. je obhajal osemdesetletnico. Za to priložnost so mu priredili italijanski katoličani v Castelgandolfu prirčno slovesnost. Zanimano je bilo, da bi mislil papež zaradi te starostne meje, ki velja za kardinale, odstopiti.

skih pisateljev Ivan Potrč, na oder pa je stopil tudi skoraj 90-letni predsednik Kluba starih goriških študentov Franc Gorkič iz Vrtojbe, ki je prebral nekaj misli o pomenu slavlja in Bevkove osebnosti.

V kulturnem programu so sodelovali domači šolski otroci, ki so pripovedovali nekaj odlomkov iz Bevkovih del za otroke, dijakinje srednjih šol iz Idrije pa so prebrale odlomek iz romana »Kaplan Martin Čedermac«. Na odru so se zvrstili še pevski zbor doma JLA z Vrhnike, moški zbor »Peter Jereb« iz Cerkna in združeni moški pevski zbor, ki so ga sestavljali pevci iz Otaleža, Novakov in iz Cerkna. Po končani proslavi so se številni gostje skupaj z domačini še dalj časa zadržali v prijetnem okolju te gorske vasi.

—o—

Stalno Slovensko gledališče organizira sezono v Gorici skupaj s Slovensko prosvetno zvezo in Zvezo slovenske katoliške prosvete v sodelovanju z Ustanovo za kulturne in umetniške prireditve (E.M.A.C.)

ABONMA V GORICI ZA SEZONO 1977-78
CENE ABONMAJEV ZA SEDEM PREDSTAV:

I. sedeži	10.000 lir (parter in balkon)
II. sedeži	7.000 (parter in balkon)
Mladina	5.000 lir

Tudi letos razpisujemo družinski abonma, ki omogoča družinam skupni obisk z osnovnim abonmajem, h kateremu vsak nadaljnji član doplača 5.000 lir. Mladinski abonma velja za vse sedeže in stane prav tako 5.000 lir.

Vpisovanje abonmentov od 28. septembra do 15. oktobra na sedežu Slovenske prosvetne zveze, ul. Malta 2, Tel. 2495 ter v Katoliškem domu, Drevored XX. septembra 85, Tel. 81.120.

Dosedanji abonenti lahko obnovijo abonma tudi telefonsko od 28. septembra do 5. oktobra. Abonmaji se vpisujejo tudi na sedežu prosvetnih društev.

—o—

Od petka do nedelje preteklega tedna je bilo v Železni Kapli zborovanje (kongres) Federalistične unije evropskih narodnostnih skupnosti FUENS. Eden od podpredsednikov je koroški Slovenec dr. Reginald Vospernik.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

O ljudski zabavni glasbi

Ko beremo in poslušamo obvestila o orkestrih narodno-zabavne glasbe, o festivalih narodno-zabavne glasbe in podobno, nas vsakokrat nekaj zbode v ušesu. Besedo in pojem naroden namreč težko spravimo v sklad s fanti, ki brenkajo na električne kitare, da jim švigajo iskre od prstov, pihajo v klarinet, da jim groze oči skočiti iz glave, udrihajo po tolkalih, da jemlje vid, in z dekleti, ki z zvijanjem v bokih in s toliko predolgo obleko spodaj, kolikor je prekratka zgoraj, ubirajo s simpatičnim, a nekoliko umetno hripavim glasom mile viže. Pri besedi narodni nam pridejo na misel pojmi kot narodna država, narodna himna, narodni problemi, narodna vojska, narodna zgodovina, narodna zastava, narodna zmaga, in narodna sramota, nikakor pa ne nekaj fantov in lepo dekle, ki s svojimi melodijami pridvigujejo noge mladim na plesišču in vmes tudi kakemu starejšemu. Kaj je torej z izrazom »narodno-zabavna glasba«?

Jasno je, da se izraz narodni nanaša v tej zvezi na tuji, zlasti ameriški in angleški izraz folk, ki pa ne pomeni naroda, ampak ljudstvo. V zvezi z glasbo seveda »ljudska«, torej ljudska glasba. Narodna glasba bi bila samo narodna himna, ali pa celotna glasba kakega naroda, še najrajši v smislu narodne glasbene zgodovine. Vse tisto, kar se danes proglašja za narodno-zabavno glasbo in narodno-zabavne orkestre, ni torej nič drugega kot ljudsko-zabavna glasba in ljudsko-zabavni orkestri. Izraz narodno-zabavna glasba je samo ena izmed srbohrvaških tujk, ki so vdrlje v slovenski jezik, ker se ni nikomur zdelo vredno, da bi izraze prevedel v pravilno slovenščino, ali ker tega nihče več ne zna, ker morda niti ne ve, kako se tistemu pravi po slovensko. Tako cenimo in spoštujemo Slovenci svoj materni jezik — potem pa se čudimo, da ga ne upoštevajo tujci. Bogve, kako smo prišli

na idejo, da bi morali tujci bolj ceniti naš jezik kot mi sami.

Opravičilo, da se je izraz narodno-zabavna glasba in tako naprej že udomačil, ne drži, kajti nekoč se je udomačila na Slovenskem tudi nemščina, celo v šolah in v uradih, pa smo jo končno le nadomestili s slovenščino, in na Primorskem se je pod fašizmom šopirila italijanščina, prav tako v vseh šolah in uradih, pa tudi na cesti, pa se je morala končno le umakniti slovenščini. Čudno bi bilo, da bi ne mogli nadomestiti zdaj te srbohrvaške »narodne glasbe« s pravilnim slovenskim izrazom — ali pa naj začnejo narodno-zabavni ansambli igrati in prepevati res samo narodne himne, budnice in koračnice, da nam bo narodno srce kar poskakovalo v narodnih prsah.

Drugo vprašanje pa je upravičenost teh rečimo, ljudsko-zabavnih orkestrov in ljudsko-za-

bavne glasbe sploh. Nekateri se zgražajo nad njimi, češ da je to profanacija prave ljudske glasbe. Toda to nikakor ni res. Ljudske pesmi in melodije, kakor smo jih dobili z izročilom, so bile izraz nekdanjih dob. Bile so spontan izraz tedanjega ljudskega občutja in okusa, pa tudi mode, in če jih danes prepevamo in igramo enako kot nekdanj, se v resnici bolj pačimo, kakor pa če jih igramo po svojem današnjem okusu, občutju in modi, ter v modernem ritmu. Eno je prirediti koncert ljudskih pesmi v starem, pristnem, izvirnem stilu — to bi moralo biti pri koncertih — v tem primeru gre za prave umetniške koncerte! — posebej poudarjeno, druga stvar pa je igrati in peti za zabavo, za ples današnje mladine in recimo še nekoliko mladih, vsaj po duhu, če ne po letih. V tem primeru je popolnoma upravičeno in dopustno prirediti stare melodije današnjemu okusu in potrebam. Samo tako bo zakladnica ljudske glasbe vedno živa in res blizu in ljuba vsem generacijam, tudi prihodnjim.

Zato lahko tudi upravičeno rečemo, da je ljudsko-zabavna glasba, kot jo danes skladaajo avtorji, znani ali neznani, za ljudsko-zabavne orkestre in pevke, prava ljudska glasba našega časa.

Na Dunaju izšla tretja nemška knjiga Leva Detela

V izložbah dunajskih, berlinskih, zahodno-nemških in švicarskih vidnejših knjigarn se je septembra pojavila nova, tretja, nemška Detelova knjižna publikacija. Knjiga, pravzaprav grotesken in parodističen kratek roman, se imenuje v nemščini »Die Königsstatue«. Avtor je priredil svoje sprva v slovenščini napisano delo »Kraljev kip« (v slovenščini je izšlo leta 1970 v Londonu) najnovejšemu literarnemu razvoju. V tem smislu je nemški tekst nekoliko drugačen tako v stavčnem izrazu kot tudi v določeni metaforični intenziteti od slovenske prvotne variante.

Detelova knjiga je izšla pri novi dunajski založbi »Rhombus Verlag«. Vodja založbe Vintila Ivanceanu, romunskega porekla, a sedaj v Avstriji živeči znani pisatelj, si je znal pridobiti naklonjenost ene najvidnejših knjigotrških mrež na nemškem prostoru, tako da se knjige nove založbe pojavljajo v knjigarnah skupaj s knjigami nekaterih najvidnejših nemških založb.

Detelova knjiga je natisnjena na zelo dobrem papirju in v nadvse učinkovitem tisku. Na kratko je že tudi bila predstavljena v prvem programu avstrijske televizije.

Istočasno z Detelovo novo knjigo sta pri isti založbi izšli moderni literarni deli Liesl Ujvary in Johanna Miletitsa, po izvoru hrvaškega gradiščanskega rodu. Nova Detelova knjiga stane 20 nemških mark, oziroma 122 šilingov (približno 6500 italijanskih lir).

Lev Detela je pravkar dokončal dve novi daljši nemški prozni deli. Za roman »Pogovori pod tovarniškimi dimniki« (Gespräche unter den Fabrikschornsteinen) je letos spomladi prejel literarno štipendijo mesta Dunaja, kar mu je omogočilo dokončati delo. Letos poleti pa je dokončal še en roman »Spoštovanje vzbujajoče kretanje vladanja« (Imponiergebärden des Herrschens). Za obe deli že ima založnika, zato bosta izšli v doglednem času. V slovenščini pa bo Detela v kratkem izdal svoj obširni, v esejistični obliki napisani pregled delovanja »Povojnih slovenskih koroških pesnikov in pisateljev«. Knjiga bo izšla pri Družbi sv. Mohorja v Celovcu.

—O—

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU
Kulturni dom

Franček Rudolf:

K O Ž A M E G L E
igra v dveh dejanjih

Režija: JOŽE BABIČ

V soboto, 1. oktobra ob 20. uri

Nova številka »Mladja«

Nova, 27. številka »Mladja« se začneja s spisom Florjana Lipuša »Poročilo z Bleda«, duhovito in res posrečeno ironiziranje nekakega pisateljskega povezovanja ali kongresa na Bledu. Žal se zdi, kakor da piše Lipuš vedno za ozek literarni krog, v katerem vsi razumejo vsak njegov še tako oddaljen namig in točno vedo, koga ali kaj ima v mislih, medtem ko si bravec zunaj tega kroga ali celo v daljnem Trstu — v daljnem seveda iz koroške perspektive — zaman beli glavo, da bi doumel, koga misli Lipuš z namigi. Treba je priznati, da si je v primerjavi s prejšnjimi časi zelo opilil slog, se znebil raznih grobosti in neokusnosti in postat bolj pednat. Zdi se nam, da si je tokrat precej posrečeno vzel na piko tudi provincialnost koroške slovenske literature in pa določeno zvrst slovenskega pesništva, če ga smemo tako imenovati.

Ivan Kolmičin objavlja nekako zafrkantsko abecedo, po zgledu tradicionalnih humorističnih verzov na osnovi abecede, npr. pod črko s: »snažilke: še učitelj trepeče pred njimi«, itd.

Toni Schellander objavlja nekako gloslo pod naslovom »Smeji se mi«, tudi v zafrkljivem tonu, Janko Messner pa je prispeval »Očenaš

za koroške Slovence«, spis, ki je kar nenavaden za tega avtorja, ki se sicer tako oklepa naturalističnih motivov in izraznih sredstev. V tem očenašu, kratkem spisu, piše npr. med drugim: »Oče naš, ki si v nebesih, zravnaj nam hlapčevske hrbte, da ne bomo — svoji na svojem — nenehno s klobukom v roki drhteli pred razkošno pogrnjeno mizo krivičnih pridobitnikov ob Zili in Dravi, ampak se bomo spet zavdali ponosne lepote svoje hrbtenice«.

Ta številka »Mladja« prinaša tudi v nemščini napisano in v slovenščino prevedeno poročilo o današnjem položaju kurdskega naroda v Iraku, ki je izpostavljen z arabske strani hudemu zatiranju in raznarodovanju Herbert Berger pa poroča o položaju v Čilu. Berger je duhovnik, ki je deloval v Čilu.

Pesmi objavljajo v tej številki Gustav Januš, nižjeavstrijski pesnik F. A. Richter in sicer v nemškem izvirniku in v slovenskem prevodu, in — eno — Janko Ferk. Poleg tega najdemo v reviji še razne krajše članke, priloge, aktualnosti in polemične zapiske pod naslovom »Oteski in opiki«.

PROSTOR MLADIH

»Praznik mladih« v Finžgarjevem domu na Opčinah

»Praznik mladih« in naklonjeno jesensko vreme sta v nedeljo 25. t.m. privabila na vrt Finžgarjevega doma na Opčinah veliko število ljudi, posebno mladih. Po pozdravnih besedah predsednika Finžgarjevega doma inž. Milana Sosiča je prvi nastopil znani otroški pevski zbor »Slovenski šopek« iz

Prejeli smo

ZA MLADE NA RADIU TRST A

NEKATERE NOVOSTI OD 3. OKTOBRA DALJE

Poslušalce opozarjamo na nekatere novosti, ki bodo uvedene v radijskih sporedih od 3. oktobra dalje predvsem v takimenovanem pasu ZA MLADE. Kot bodo bralci lahko sami uvideli iz objavljenih sporedov, bosta oba popoldanska pasova ZA MLADE in DELO IN KULTURA odslej združena. Zato je bilo mogoče predstaviti začetek nekaterih oddaj na primernejši čas. Pas ZA MLADE bo od oktobra dalje na sporedu od popoldne ob 14.00 do 18.30. Tako bodo lahko oddajam v mladinskem pasu sledili na primer tudi dijaki, ki se takrat šele vračajo iz šole.

Ves pas bo v glavnem razdeljen na dva glasbena bloka z običajnimi govornimi vložki in rubrikami. Roman v nadaljevanjih in Mladina v zrcalu časa ostaneta ob istem času. Uvedeni pa sta dve novi oddaji, in sicer Njiej v posvetilo (vsak petek ob 15.35) in oddaja Gremo v kino (vsak petek ob 16.00). Druge spremembe so še naslednje:

Ob ponedeljkah bo od 15.35 do 16.30 na sporedu nova oddaja z naslovom GLASBENI PING PONG. To bo v bistvu glasbeno športna oddaja, ki jo bo vodil Ivan Peterlin. Nanjo opozarjamo predvsem športnike in vse, ki se zanimajo za športne probleme, saj bodo lahko v oddaji prav vsi poslušalci tudi neposredno sodelovali. Kako? To boste lahko izvedeli v ponedeljek, 3. oktobra, v prvi oddaji te rubrike.

Nadaljnja važna sprememba se tiče glasbene oddaje s telefonskimi pozivi in glasbenimi željami. Odslej bo nekoliko podaljšana. Trajala bo od 14.20 do 16.30. Imela pa bo zgovoren naslov KLIČITE TRST 310651!

Oddaja Tekmujte s Petrom ostane ob sobotah, začela pa se bo pol ure kasneje, ob 15. uri in bo trajala do 16.30.

Končno naj opozorimo še na novo govorno kulturno rubriko v mladinskem pasu, v kateri bodo sodelovali znani kulturniki in ugledne osebnosti z raznih področij. Oddaja z naslovom XY ODGOVAJA bo na sporedu vsak drugi teden ob petkih in bo nudila možnost neposrednega razgovora s poslušalci.

Ob nedeljah ostane čas nespremenjen. Opozorili bi le na spremembo, ki zadeva oddajo Poslušajmo spet, izbor iz naših tedenskih sporedov. Da bi temu izboru lahko sledilo čim več poslušalcev, ki med tednom ne morejo slediti nekaterim oddajam, bomo to oddajo predstavili na nedeljsko opoldansko uro. Začela se bo ob 13.20 in bo trajala do 15. ure, to je do začetka NEDELJSKEGA POPOLDNEVA z rubriko Šport in glasba in neposrednimi prenosi z naših prireditvev.

Mačkolj. Mladi in živahni pevci so pod vodstvom dirigentke Ljube Smotlak zapeli sedem pesmi. Posebno ubrano in glasovno zlitost sta izzveneli Slovenska zemlja Frana Venturinija ter Jurjevanje Emila Adamiča.

Nato se je občinstvu predstavil Mirko Žerjav, salezijanec iz Ljubljane, ki si je z vztrajno vajo in mnogimi tečaji ter svetovnimi kongresi pridobil mednarodni sloves na področju rokohitrosti, čarodejstva in hipnoze. S svojimi izrednimi in neverjetno spretnimi izvajanjem s pomočjo kart, ping-pong žogicami, časopisnim papirjem itd. je vse navzoče prav očaral. Na oder je nato stopil ansambel »Galebi«, ki je pred kratkim dosegel v Velenju lepo priznanje. Zagrabil je nekaj Avsenikovih in lastnih melodij. Predstavil se je nato še ansambel »Zvezde«, ki je s svojim nastopom proslavil svoj mali jubilej, namreč prvo obletnico obstoja. »Praznik mladih« se je nadaljeval ob veseilih zvokih ansamblov »Taims« in »Galebi«.

Tako je »Praznik mladih« povsem uspel. Zato naj gre posebna zahvala vsem, ki so pomagali pri pripravi in med prireditvijo vsem nastopajočim in cenjenemu občinstvu.

F. P.

—o—

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU BALETNÁ ŠOLA

Stalno slovensko gledališče vabi k vpisu v baletno šolo za sezono 1977-78. Šola bosta vodila priznana koreografa in baletna pedagoga Nada Križmančič in Janez Mejač, ki sta že v prejšnjih letih uspešno zastavila delo v naši baletni šoli.

V baletno šolo se sprejemajo, poleg lanskeletnih učenec, kandidatke in kandidati od 6. leta starosti dalje. Pouk se bo pričel 10. oktobra.

Vpisovanje do 6. oktobra v upravi SSG v Kulturnem domu ob delavnikih od 8. do 14. ure.

Mladi protestirajo

Ob vesti, da so fašistične »škvalde« v noči med petkom 16. in soboto 17. septembra nesramno oskrunile in poškodovale spomenik bazoviškimi žrtvam in onega na openskem strelišču, pozivamo slovenski goriški skavti in skavtinje vse antifašistične kulturno politične in gospodarske organizacije, ki delujejo v naših krajih, naj z vsemi dovoljenimi sredstvi dosežejo pri ustreznih oblasteh, da bodo varnostni organi učinkoviteje postopali, kot je bilo doslej, bodisi v deželnem bodisi v državnem merilu, in odkrili ter ustrezno kaznovali krivce. Mera je polna! Zato naj vsak antifašist opusti pasivno zadržanje, ki temelji na golem formalnem izrekanju antifašističnih gesel, in naj preide v aktivnost, ki temelji na konkretnih dejanjih. Le tako bomo dosegli, da se »junaki«, ki se strahopetno skrivajo v noči, ne bodo več upali onečaščati spomenikov tistih, ki so darovali svoje življenje v boju zoper fašizem in nacizem. Ponovno tudi izrekamo solidarnost s koroškimi Slovenci, ki jih tlačijo ostanki istega nacizma, zaradi katerega je v naših krajih ugasnilo toliko življenj.

Slovenski goriški skavti

IZJAVA SLOVENSKEGA KULTURNEGA KLUBA OB OSKRUNJENJU DVEH SLO- MENIKOV ODPORNOSTI

Slovenski kulturni klub izraža svoje ogorčenje nad podlim dejanjem fašističnih tolpe, ki so oskrunile spomenika bazoviškimi žrtvam in openskim talcem. S tem, da so fašistični divjaki poškodovali spomenik prvemu mučencem antifašizma v Evropi in nedolžnim openskim talcem, jasno dokazujejo svoje sovraštvo do vsega, kar je antifašistično in slovensko. Zato se SKK kot slovenska mladinska organizacija v zamejstvu globoko zgraža nad tem početjem in poziva pristojne oblasti, naj kaznujejo krivce ter preprečijo nadaljnje rovarjenje fašističnih tolpe.

Slovenski Kulturni klub

KONFERENCA INDIJANCEV

(Nadaljevanje s 3. strani)

nad Indijanci, ki jih držijo v svoji kolonialni oblasti.

Glavni problem, na katerega je opozorila in ga obravnava konferenca, pa je problem zemlje. V Severni Ameriki ropajo Indijancem zemljo z gospodarskim in političnim pritiskom zasebnih družb in države, da bi izkoriščali rudno bogastvo v indijanskih rezervatih, kot npr. petrolej, premog, uran itd. Na ozemljih, ki so bila svojčas določena indijanskim plemenom in na katera so se morala umakniti, da so druge napravili prostor za bele naseljence, železnice, itd. gradijo zdaj vodne elektrarne, ne da bi jih kaj vprašali; Indijance nasilno preseljujejo iz takih rezervatov, medtem ko vladajo v rezervatih brezposelnost, revščina, alkoholizem in kriminal.

Jose Mendoza iz Paname je poročal, da izkoriščajo v Srednji Ameriki Indijance mednarodne delniške družbe. Indijanci predstavljajo tam beden in sestradan pod-

proletariat z veliko umrljivostjo, zlasti med otroki. V pragozdih Amaconije v Južni Ameriki pobijajo Indijance belci, ki iščejo rude in drugo bogastvo, in to s tihim pristankom brazilskih oblasti.

Po štiristoletnih pokolih so ameriški Indijanci in Eskimi od severnega tečaja do Ognjene zemlje zdaj odločeni, da združeni povzdignejo svoj glas, da branijo »z vsemi možnimi sredstvi« svoja ozemlja in zahtevajo, kar jim pripada: priznanje vseh človeških pravic — pravi sklepno poročilo konference. Indijanska plemena v Združenih državah, posebno še Irokezi in Siouxi, pa so na konferenci predvsem poudarjala svojo pravico do samoodločbe.

Ob koncu je Juan Condori iz Bolivije spregovoril spravlivo besedo in dejal, da niso prišli v Ženevo zato, »da bi izkopali bojno sekuro«, ampak zato, da bi »dali slišati naš glas bolečine«, kot je dejal. »Nočemo biti več izkoriščani, ne zatirani. Nočemo biti več poniževani!« je poudaril.

ČLOVEK PROTI LETU 2000

Epidemije na kirurških oddelkih

Primer nesmotrnega postopanja z antibiotiki, katerega smo zadnjič opisali, seveda ni edini, ki bi ga lahko omenili. Sistematsko obdelovanje vseh grobih kršitev zakonov, ki jih na tem področju narekuje zdrav razum, presega okvir tega znanstveno informativnega niza, vendar si ne moremo kaj, da bi ne utrgali še ene cvetke na travniku človeške neumnosti.

Ko so prvič tako uspešno uporabili penicilin proti kužnim klicam, se je zdelo, da bo njegova moč večno trajala. Ta up se je, kot smo videli, prav kmalu razblinil. Pojavile so se odporne klice, ki jim je penicilin prihajal do živega z vedno večjo težavo. Podrobno se je zgodilo tudiz drugimi antibiotiki, ki so stopili na penicilino mesto. Šlo je za naravno evolucijo, ki bi jo bilo mogoče predvideti. Nekateri biologi so jo dejansko tudi predvideli. Toda znanost in seveda tudi medicina, je postala dandanes že tako utegnjena v zaprte specialistične ograde, da so ta predvidevanja ostala brez večjega odmeva. Odporne vrste klic so se zato širile. Danes že splošno priznavajo, da je to poplavo povzročila prekomerna uporaba antibiotikov; velikokrat proti boleznim, za katere niso bili primerni, ali pa z dozami, ki so bile nezadostne. Ta primer smo opisali zadnjič. Mehanizem »rezistence« ali odpornosti je seveda nekoliko bolj zamotan, kot bi lahko bilo iz zadnjega sestavka razvidno. V znanstvenih krogih se je danes utrdilo prepričanje, da pride do pravih mutacij in ne samo do »adaptacij«, t.j. prilagajanja organizma na okolje. Kar pa na dolgi rok postane še veliko resnejše, je dejstvo, da se pri tem organizmi, ki sami po sebi človeku niso bili sovražni, spremenijo v nevarne nasprotnike.

Vzemimo primer stafilokokov in kužnih epidemij na kirurških oddelkih. Stafilokoki lahko povzročijo bule, gnojna vnetja itd., toda v svojem naravnem okolju (na naši koži ali v ustni in nosni duplini) stafilokoki niso nevarni. Proti koncu petdesetih let našega stoletja so ugotovili na podlagi sistematičnih pregledov, da skoro polovica prebivalstva prenaša stafilokoke. Odstotek je bil še veliko višji v bolnicah, kjer so v nekaterih primerih lahko celotno osebo vpisali med nosilce teh klic. To seveda ni pomenilo, da so kazali kake bolezenske znake, ali da so zaradi tega pogosto obolevali. Nevarnost je bila drugače: stafilokoki so lahko napadli bolnike z odprtimi ranami ali poškodovanimi pljuči, podobno kot pes, ki je sicer prijazen z domačimi, a popadljiv do neznancev. In res so postale sčasoma nekatere bolnišnice zelo nevarne za paciente...

Deset let pozneje je ugledna kirurška revija Lancet zapisala: »Stafilokok je naraven parazit in se ga po vsej verjetnosti ne bomo mogli znebiti. V bodoče bomo morali gledati nanj prej z razumevanjem kot z neodobravanjem. Nanovo se bomo morali navaditi živeti z njim, kajti organizem se prilagaja časom.« No, nekateri biologi so zastopali to stališče že dvajset let, le da je to bil klic vpijočih v puščavi. Namesto da bi iskali nove načine, kako razorožiti bojevitost stafilokoke, je zdravniška znanost dopustila, da so jo interesi lekarniških družb zapletli v antibiotsko inflacijsko spiralo, v kateri nam pojav odpornih klicnih vrst uniči vse napore, da bi

nalezljivim boleznim zadali smrtni udarec z novim, popolnim antibiotikom.

Nasprotno, nekdo je prišel z bleščečo teorijo o antibiotski profilaksi: da bi preprečevali okuženje s stafilokoki, so začeli pred operacijo bolnika obsipavati z antibiotskim praškom, injekcijami in kapsulami. Žetev takega ravnanja je dozorela nekako sredi petdesetih let: na kirurških oddelkih so zlasti v ZDA izbruhnile epidemije, ki jim noben antibiotik ni bil več kos. Našteli so jih preko sto letno. V Texasu je pri enem teh primerov izgubilo življenje dvajset bolnikov. Nekako ob tem času so prišli v javnost že novi, močnejši antibiotiki, ki so spet zazibali zdravnike v varljiv sen neodgovornega optimizma. In krog se je spet sklenil...

Ameriške razmere so nedvomno skrajne. Evropske zdravniške šole so morda že po naravi nezaupljivejše in konservativnejše — ali pa za malenkost manj občutljive za pritisk zdravilske industrije. Vendar se, žal, tudi pri nas na stari celini ponavljajo taki pojavi. Naj navedemo samo še enega takih primerov. Februarska številka letnika 1963 ugledne zdravniške revije British Medical Journal je prinesla članek dveh zdravnikov, ki poročata, kako sta s penicilinskimi razpršilci (uporabila sta 10 gramov Methicillina na 200 ml vode) prepočila zrak v bolniških sobah in čakalnicah, da bi preprečila infekcije s stafilokoki, ki se radi naselijo v nosni votlini. Poskus se je obnesel — dokler je seveda trajal. Kaj pa se je zgodilo na daljšo dobo? Od-

govor bi lahko brali še v isti številki. V tej najdemo namreč tudi članek o evoluciji naravne odpornosti do novih penicilinov. Zavzema se za varčnost pri uporabi teh sredstev, da bi jim na ta način podaljšali koristnost, in nadaljuje: »Če lahko nizke penicilinske koncentracije privedejo do odpornih klicnih vrst, potem je uporaba penicilinskih razpršilcev kot nalašč preračunana na ta učinek.«

Članek na koncu sicer ugotavlja, da ni neovrgljivih dokazov, da bi se lahko pod vplivom sprayev (razpršilcev) razvile odporne vrste, vendar pripominja, da bi bilo res zelo čudno, ko bi se to ne zgodilo. Avgusta 1964 se je revija spet lotila te snovi. Povzeli bomo glavno misel: rastoče število novih penicilinov, ki so prišli na trg, je povzročilo celo kopico odpornih klic in od povsod prihajajo novice, da so bili za nekaj časa prisiljeni zapreti bolniške oddelke, ker so se pojavile v njih infekcije z mikroorganizmi, ki so odporni do antibiotikov.

Dve leti prej je Bryan Williams v porodniški reviji Nursing Mirror objavil tole oceno: »...Antibiotiki so postali zaradi slabe uporabe ne samo nevarni, ampak tudi neučinkoviti prav v primerih, ko bi jih najbolj potrebovali. Še hujše pa je morda dejstvo, da smo ob njih pozabili na stara načela bolniške nege, zdravstva in kirurgije: asepso in antisepto ter snago. Dovolili smo, da je zrasla nova generacija, ki jih ni nikoli spoznala. Berem reklamo za nov antibiotik, ki pravi, da je dober za 'umazane rane'. Z umazano rano lahko postopamo samo na en način in ta je, da jo čimprej očistimo... Ni ga zdravila, ki bi dovolilo, da se 'umazana kirurgija' obnese.«

S.M.

Tolminsko kmečko besedje

Tečaj pri vratih je kajrkar, podboj pa rožanc. Zanka za loviti zajce je zanka, drugače kamba. Vedro z železno kambo (držajem) je kambač. Beseda je odtod, da je bil kambač prej lesen. Vedro je kangla. Stolica je kandreja, tudi kadreja. Razmetana šara je klump (Volče), tudi slaba družčina. Nekoliko boljša družčina pa klapa. Lasje, nekoliko šaljivo, prezirljivo, v šaljivo klenem govoru so pihli. »Te primem za pihle«, pravi očanec (pa ne misli resno), »potem boš že videl.« (V tem govoru je zares pol za šalo, uporabljamo ga zato, da kake osebe ne prizadenemo; imenovali bi ga »slikoviti govor«, ker ima polno prisposodob in posebnih besed z zveonom, ki naj od njega resne vsebine odvrnejo pozornost prav zaradi prisposodob in omilijo karajoči namen. Način je znan ali ga umejo po vsem Primorskem.)

Za dve pedi dolgo, štiri prste široko, na koncu malo zakrivljeno sekalo z lesenim ročem je rončelje (rončejle). Sekira s širokim rezilom je melerin. Sovra (sora) je drog pri vozu, ki povezuje sprednji in zadnji del med kolesoma. Pištoli pravijo (Lom) tudi trinah. Klin, ki pri dvojnem jarmu pritruje jarem z vlečnim drogom, je pregelj.

Vrata v plotu so lesa. Pokrit odtok za vodo je gorna. Odtok vode, odprt, tudi potočna struga, po kateri se odteka voda, je potočna. Lese-nemu škafu pravijo v Trenti štar. V Lomu je vezalka šnirenca, okoli Tolmina vrčica. Rahlo se majati se pravi klecati se, npr. zob se kleče. Zagnati za kom kako stvar je zaburiti za njim (slikoviti govor). Kos strehe ob hiši je linda, suh prostor pod njo pa »lindo«. Štulast, otopel; štula otopel predmet, brez ročaja. Krava, ki se

zroži (izgubi rog), ima le štulo. Špula je navoj.

Kot na klopi ob peči je zdič. Z vrati se lusk, z luskom zapreti pa se reče zaluskniti. Znaradeti, v nered spraviti. Krava se znarada, pomeni da se zmede, divja in ne najde več svoje družbe. Utarnati se, človek ali žival pade v grdem svetu, se mu zdrsne, pade pod pot in se udari, ipd. Ketna, s katerimi so krave pripete, se zapinka; krave se zapinkajo (pripnejo) in odpinkajo (odpnejo). Ščindra, večja treska. Les ali kak predmet je udan, če se da upogniti, ko je bil prej trd. Lahko tudi s tem, da je postal vlažen. Ulektniti se pomeni nekoliko upogniti se pred določeno težo.

(Dalje prihodnjič)

—o—

Do naveličanosti monotono igro igrajo mednarodni teroristi; njihove zahteve se vedno glasijo: izpustitev zaprtih pajdašev in nekaj milijonov dolarjev ali kake druge valute. Trenutno so povzeli to igro japonski teroristi z japonskim letalom in kakimi 150 potniki v Dacci. Japonska vlada je menda že kapitulirala pred temi kriminalci.

»Italijanska ustanova za spoznavanje slovenskega jezika in kulture« (Ente italiano per la conoscenza della lingua e della cultura slovena) začenja z oktobrom nove popoldanske in večerne tečaje. Vpisovanje in informacije vsak delavnik razen srede in sobote od 17.30 do 20. ure v ulici Valdirivo 30/II.

zdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. • Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna Graphart Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 77-21-51